

ONDRUSKA

**Ruuskanen-Ruuska sukuseuran
sukuviesti 25
helmikuu 2015**

Riihipetäjä, kuvattu kesällä 1961

Sukuseuramme tunnus on rauhoitettu rihipetäjä, joka kasvaa Siilinjärven Kuuslahdessa Rannan Asikkalan pellolla.

Lehtemme on saanut nimensä sukunimenne lähtökohtana olevasta nimestä Andreas, jonka toinen muoto on Ondrei, Ondruska. Tästä muotoutuivat vähitellen Ruska, Druska ja Ruskain sekä vuosisatojen aikana Ruuskanen ja Ruuska.

Ondruska 25, helmikuu 2015

Ajankohtaista	2
Pääkirjoitus	3
Äänilevytuottaja Osmo Ruuskanen	4
Sotaa Pakoon	6
Pihtiputaan Ruuskien varhais- ja nykyvaiheita	11
Tunnelmapaloja Uudenkirkon matkalta	12
Kuvamuistoja Kaukolasta	15

Lehtitoimikunta: Raija Peltola [raijahpeltola\(at\)gmail.com](mailto:raijahpeltola(at)gmail.com), Markku Ruuskanen [markkuj.ruuskanen\(at\)kolumbus.fi](mailto:markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi) ja Marita Nygrén [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com)
Sukuviestiin osoitetut jutut osoitteeseen: [ondruska.sukuviesti\(at\)gmail.com](mailto:ondruska.sukuviesti(at)gmail.com)

Kaikenlaiset tarinat, piirustukset, kuvat ja muistelot lehden lukijoilta, myös siltä nuorimmalta sukupolvelta, ovat tervetulleita lehdessä julkaistavaksi. Mikäli et halua, että juttu julkaistaan kotisivujen nettiversiossa, ilmoita asiasta Marita Nygrénille [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com) artikkelin poistamiseksi.

Jäsenasiat ja osoitteenmuutokset: [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com)

Ajankohtaista

Hyvää alkanutta vuotta 2015 Ondruskan lukijat!

Tämän vuoden jäsenmaksulomakkeet lähetetään erikseen lehden ilmestymisen jälkeen. Jäsenmaksun suuruus on sukukokouksen päätöksen mukaisesti 20 euroa. Muistathan maksaessasi käyttää lomakkeessa olevaa viitenumeroa, jotta maksu kirjautuu oikealle henkilölle.

Sukuseuran kuvagalleriaan on mukavasti aina silloin tällöin tullut kuvia kuvateksteineen, joten päätimme lehtitoimikunnassa käyttää tarpeen

tullen näitä kuvia myös tulevissa lehdissämme. Kuvamuistoja Kaukolasta on ensimmäinen kuvakooste. ***Kuvista teksteineen kiitos Esko ja Tarja Ruuskalle!*** Kuvagalleriaan pääsee kotisivujemme kautta tai suoraan Ruuskanen-Ruuska sukuseura/Facebook (avaa Kuvat ja sitten Albumit)

Kiitokset Leena Saksalle, Emma Ahlstenille ja Lea Kokolle tähän lehteen toimittamasta aineistosta.

Kansikuva: Pekka Kyytinen/1944, kuvan omistaja: Sirkka Poutanen (Liittyy juttuun Sotaa pakoon)

Puheenjohtajan kynällä

Vuosi on hyvällä alulla. Tammikuu elettyä elämää ja odottelemme tulevaa kevättä ja juhannusta. Lumien satamisen suhteen tämä vuosi ei ole edellisen kaltainen, matalapaineita Atlantilta kohti itää on tullut riittävästi.

Olen kiinnostunut jonkin verran kaikenlaisista vanhoista asioista. Lienee jollakin tavalla ajatellen olevinaan jotakin sukututkimuksen kaltaista. Niinpä vuosia takaperin "pelastin" kaatopaikalle menevästä kuormasta Otavan ison tietosanakirjan. Kirjan ensimmäistä osaa oli alettu painamaan 1909 ja viimeinen, yhdestoistaosa painettu 1922. Kirjaa on yksitoista, paksua, pienellä kirjaimella kirjoitettua nidettä. Aikoinaan kirjasarjan saatuaani lueskelin sitä mielenkiinnolla vapaa-aikoinani. Hetken mietiskelyn jälkeen päätin, että tähän kirjoitukseen katson, mitä kirja kertoo sukuseurasta, sukulaisuudesta, sukupuusta ja Suomesta.

Sukuseura ja **sukututkija** sanaa kirja ei tunne. **Sukupu** on "luettelo perheen tai suvun jäsenistä ja haaroista, usein havainnollisesti esitettynä puuna oksineen ja juurineen." **Sukupolvi** ja **sukulaisuus** kerrotaan samalla tavoin, kuten se käsitteenä tänäänkin tunnetaan.

Sukukirja "Suomen aatelittomia sukuja. V. 1879 Suomen muinaismuistoyhdistys J.R. Aspelinin aloitteesta ryhtyi keräämään sukuluetteloa aatelittomista ja ritarihuoneen kirjoissa olemattomista aatelisista suvuista julkaistaksensa ne yhteisessä sukukirjassa. V. 1892 yhdistys uskoi tämän teoksen toimittamisen lehtori A. Bergholmille, ja 1901 valmistui Otavan kustannuksella vihkoina ilmestynyt S. (1,566 sivua)". Sukutauluja, sukuluetteloa ja elämänkerrallisia tietoja vihkosissa oli yhteensä 214 nimellä tunnetusta suvusta. "Kaikkiaan siinä on selvitetty n. puoli

kolmatta sataa sukua, jotka kolmen, neljän viime vuosisadan kuluessa ovat toimineet maassamme valtion, kirkon, opetustoimen, tieteen, talouden tai muilla aloilla".

Suomi esitellään suuriruhtinaskuntana, niin kuin se tietysti olikin, "Venäjän valtakuntaan kuuluva valtio Pohjois-Euroopassa". Suomen suuriruhtinaskunta esiteltiin tarkasti, käytetty peräti 57 sivua kirjoitusta ja muutamia piirroksuvia ja kaavioita. Vaakuna oli piirretty värillisenä koko sivun kokoiseksi. Esittely oli jaoteltu geologiseen rakenteeseen ja pinnanmuodostukseen, ilmastoon, kasvi ja eläinmaailmaan, väestöön ja asutukseen, elinkeinoihin, kirkkoon ja uskontoon sekä historiaan.

Vihreänä kultana nykyisin mainitut metsät oli jaoteltu "kruunun metsiin, säästyneisiin metsiin, tukkipuita myötäviin metsiin, pienempiä puita myötäviin metsiin, vain kotitarvemetsiin ja metsiin, joissa ei ole kotitarpeiksikaan". Mielestäni lähes sata vuotta takaperin tutkittiin ja tunnettiin Suomessa metsävaranto hyvin.

Suo oli tähän päivään verrattuna erilaisessa asemassa. Kehiteltiin keinoja niiden saattamiseksi tuottavampaan viljelyskäyttöön. Hyväksi oli havaittu eräänlainen "hiekkapeittomenetelmä", tarkoittanee nykykielellä soiden saveamista tms.

Näin se aika muuttuu ja me muutumme ajan kanssa. Nyt mietimme tietokoneita ja kovalevyn kokoa. Mietimme, ettei vaan hakkerit tuhoaisi konettamme. Minäkin mietin uuden koneen ostoa, kävin jo kaupassa sen takia.

Toivotan jokaiselle iloisen reipasta mieltä. Muistetaanhan ulkoilla, vaikkapa hiihdellä kevätaurinkoisilla hangilla ja laduilla.

Asko Ruuskanen, Viljelijäntie 16, 70260 Kuopio, puh. 0500 759250, asko.ruuskanen(at)kolumbus.fi

Äänilevytuottaja Osmo Ruuskanen

loppuun asti. Ruuskanen vastasi ulkomaisten merkkien edustuksesta jo 1960-luvun alussa. (Muikku Jari s. 108-111).

Lähteet:

Muikku Jari: Musiikkia kaikkiruokaisille. Gaudeamus Helsinki 2001.

Kalervo Kärki ja Marko Niemi: Liljankukka nelostiellä. Toivo Kärjen musiikin 80 vuotta. Juvenes Print. Tampere 2007.

Helsingin maistraatti, ote väestötietojärjestelmästä 17.4.2014

Patentti- ja rekisterihallitus, kaupparekisterinote Oy Bluebird Music Ab 9.4.2014

Maamme suurin äänilevytuottaja 1970-luvun lopulla oli Fazer-yhtiö, joka oli selvästi aktiivisin LP-levyjen tuottaja. Levy-yhtiöt PSO ja Scandia olivat single-levyissä Fazeria lähellä tuotantomäärissä. Fazer keskittyi 1960-luvun lopulla kotimaisen iskelmämusiikin tuottamiseen.

Fazerin musiikintuotannosta vastasi Toivo Kärki, joka oli ollut muusikkona jo 1930-luvulla. Iskelmämusiikki oli Kärjen ominta aluetta ja hän vastusti 1960-luvulla suosioon tullutta nuorisomusiikkia kaikin voimin. Kärki piti rautalankamusiikkia yksitoikkoisena ja sen takia hän jätti tämän osan Fazerin tuotannosta nuoremman kollegansa Osmo Ruuskanen harteille. Kärki, Ruuskanen ja John Eric Westö kuuluivat keskiviikkoisin saunaillassa kokoontuneeseen yhtiön ideointiryhmään.

Kuusikymmentäluvulla Fazerin työtapana oli, että ”Kärki määräsi ja Ruuskanen hääri”. Ruuskasella ei ollut musiikillista taustaa, vaan hän oli tullut yhtiön levyvarastoon töihin, missä hän sai kuunnella kaikki kiinnostavimmat ulkomaiset äänitykset ja valitsi niistä kiinnostavimmat Kärjen kuunneltaviksi. Näin alkoi Kärjen ja Ruuskanen yhteistyö, jota kesti kaksi vuosikymmentä aina Kärjen työsuhteen

Kuvassa Georg Ots jakamassa nimikirjoituksia Aleksanterinkadun Musiikki Fazerin toisen kerroksen "levyaulassa" vuonna 1958. Vasemmalta Ots, Johan "Mosse" Vikstedt, Ossi Runne, Jaakko Borg ja Osmo Ruuskanen. (Jazz & Pop arkisto)

Fazerilla oli riitaa Irwin Goodmanin tuotannosta kilpailijansa Finndic-levy-yhtiön kanssa. Riidassa Fazeria edustivat Kärki sekä Ruuskanen ja Finndiscia Rolf Kronqvist sekä Erik Lindström. Riidan ratkaisi lopulta kauppaneuvos Roger Lindberg maksamalla henkilökohtaisesti siihen aikaan sensaatiomaiset 30 000 markkaa Irwin Goodmanin sopimuksesta Finndiscille. Myös Juha Vainio siirtyi Irwinin kanssa samoihin aikoihin Fazerille levyttämään. (Muikku s. 149-150)

Fazer takoi 1970-luvulla markkinajohtajana levyalalla jopa 70 prosentin osuudella. Yhtiö osti vuonna 1972 merkittävimmän kilpailijansa Scandian ja sillä oli merkittäviä ulkomaisia edustuksia hallussaan, Uutena kilpailija nousi toisenlaisen musiikin alalta Love Records, joka veti Vexi Salmen mukaan parhaat nuoret ja fikset muusikot, joiden avulla tämä kilpailija onnistui äänitteidensä myynnissä.

Fazerilla Toivo Kärki vastasi kotimaisesta tuotannosta, hän päätti levytettävistä kappaleista,

valvoi tekstitystä ja antoi levytysluvat. Kärjen oman kertoman mukaan tuotannosta vastasi kollektiivi, johon kuuluivat hänen lisäksi Osmo Ruuskanen ja Jaakko Borg. (Muikku s. 193)

Tilanne muuttui Fazerin sisällä 1970-luvun lopulla, kun Vexi Salmi perusti oman levy-yhtiön vuonna 1977 vieden mukanaan osan iskelmäartisteista. Kärki alkoi jo olla vanha menettäen otettaan tuotannosta ja Ruuskasella sekä Westöllä oli erimielisyyksiä. (Muikku s. 196).

Iskelmän suurta suosiota kuvasti Fazerin aloittama Finnhits-kokoelmalevyjen sarja, jonka ideoija oli ollut Osmo Ruuskanen (Muikku s. 198). Näitä levyjä mainostettiin ensimmäisenä systemaattisesti televisiossa ja niiden myynti ylitti 100 000 kappaleen sarjan.

Toivo Kärki siirtyi syrjään Fazerista vuoden 1978 alusta ja pari vuotta hänen jälkeensä Osmo Ruuskanenkin sai väistyä yhtiöstä. Ruuskasta ei tohdittu laittaa yhtiön johtoon, kun hänen vahvuutensa oli ohjelmistopuolella. Näin kertoi yhtiön johtomies Westö. (Muikku s. 241)

Vuonna 1979 Osmo Ruuskanen perusti uuden levy-yhtiön nimeltä Bluebird, josta tulikin merkittävä kotimaisen musiikin tuottaja 1980-luvun jälkipuoliskolla. Fazerilta Ruuskanen sai houkuteltua muutamia nimekkäitä artisteja. Yhtiö julkaisi Suomessa kitaristi Francis Goyan levyjä, jotka saivat hyvän vastaanoton maassamme.

Toivo Kärjen vapauduttua eläkkeellä Fazerilta hän oli jatkoi säveltämistään ilman tuottajan paineita. Jonkin verran sävellyksiä ilmestyikin Fazerin kautta. Osmo Ruuskasen perustettua oman yhtiön hän tarjosi pitkäaikaiselle työtoverilleen työtilan. Toivo Kärki oli myös yhtiön hallituksen jäsenenä 1980-luvulla. Myös Vexi Salmi auttoi Kärkeä sävellysten julkaisemisessa, ja Salmi teki sanoitukset Kärjen kappaleisiin. Näin Ruuskanen ja Salmi auttoivat vanhaa ystäväänsä hienolla tavalla. (Kärki, Niemi: Liljankukka nelostiellä s. 66)

1980-luvun jälkipuoliskolla Bluebird-yhtiö julkaisi 10-15 albumia ja 30 kasettia vuosittain ja niillä yhtiö saavutti äänilevy-yhtiöiden tilastoissa 10 %:n markkinaosuuden kotimaisesta tuotannosta. Yhtiön tuotanto heijasti Osmo Ruuskasen pitkäaikaista kokemusta äänilevyn tuotannossa. Julkaistut levyt olivat kotimaista perusiskelmää ja laulajat 1980-luvun lopun vakiintuneita artisteja. Tärkeimpiä heistä olivat Reijo Taipale, Tapani Kansa, Pasi Kannisto, Mikko Alatalo, Lea Lavén, Jamppa Tuominen ja Erkki Junkkarinen. Yhtiön äänitteet menestyivät tasaisesti, vaikka niistä ei listahittejä tullutkaan.

Bluebird levy-yhtiö myytiin monen kaltaisena tavoin 1990-luvulla ulkomaisille isommille toimijoille ja tämän yhtiön ostajaksi tuli BGM-Finland levy-yhtiö, johon yhtiöön Bluebird Oy sulautui vuonna 2000. Yhtiön osti Sony-yhtiö myöhemmin.

Osmo Ruuskanen asui Helsingissä Ulvilantiellä, Fleminginkadulla sekä viimeksi Dosentinttiellä ja hän kuoli 29.11.1993. Osmo oli sukukirjamme II osan sukutaulussa 2173 (I painos) ja sukutaulussa 2386 (II painos) olevan Hilda Aliina Ruuskan pojanpoika. Hilda oli muuttanut Pielavedeltä vuonna 1905 Helsinkiin.

Markku Ruuskanen

Sotaa pakoon

Teksti: Leena Saksa
Kuvat: Leena Saksan albumi

Nelivuotiaan muistikuvia pitkästä matkasta syyntyneudulta Käkisalimesta Länsi- Suomeen

Rex ja Leena Lahdessa

Syksyllä 1939 sodan uhka oli kasvanut niin suureksi, että itärajan rajaseutujen asukkaita kehoitettiin siirtymään pois kotiseudultaan muualle Suomeen sukulaisten tai tuttavien luo turvaan. Äitini lähti kahden lapsensa kanssa sukulaisten luo Lahteen. Minä olin tuolloin puolentoista kk:n ikäinen eli sylivauva. Lahdessa asuessamme kasvoin kuvan osoittamaan kokoon ja ikään (lienen kuvassa noin 2 - 2,5-vuotias).

Kirjoittamani tarina alkaa siitä, kun välirauhan aikana oli palattu Karjalaan ja jouduttiin lähtemään pakoon uudelleen vuonna 1944.

***Omistan tämän kertomuksen rakkaalle,
kivalle ja huumorintajuiselle äidilleni,
Meeri Kettuselle (os. Ruuska).
Äiti on aina ollut ahkera, työhön tarttuva
ihminen, jonka kuvaavin lempinimi on
"äitipoika"***

Kutsuimme isää Papaksi, luultavasti siksi, että serkkumme Nanna ja Jukka kutsuivat saksalais-syntyistä isäänsä Papaksi. Tarinan "meidän pappa" on siis isämme Aulis Kettunen.

Alkusanat

Kaukolan pitäjässä, 5 km Käkisalmen kaupungista oli Ida ja Jaakko Ruuskan maatila. Välirauhan aikana myös Ruuskan väki oli palannut takaisin Karjalaan, paitsi Jaakko-ukki, joka oli menehtynyt ensimmäisen evakkomatkan aikana Äetsässä sydänkohtaukseen ja on haudattu Huittisiin.

Taidemaalari O. Laineen öljyvärimaalaus Jaakko ja Ida Ruuskan talosta Kaukolassa.

Kotitalalle asettuivat asumaan Ida-mummo ja talon naimisissa olevat tyttäret Lahja ja Meeri, koska molempien omakotitalo oli tuhoutunut sodassa. Lahjan mies Matti oli poliisina Käkisalmissa. Lahjalla oli yksi tytär Raili. Meerin mies Aulis oli sodassa autonkuljettajana. Meerillä oli kaksi tytärtä Marjatta ja minä, Leena. Talon poikamiespoika Einar oli myös poliisi. Einarin sijoituspaikka oli joku pieni paikkakunta hyvin lähellä rajaa.

Talon naimaton tytär Martta osasi ja teki kaikkia töitä tilalla. Lisäksi hän toimi ilmatorjuntalottana. Martta-täidin tarkkailupaikka oli Käki-

salmessa nelikerroksisen koulun katolla. Kun vihollisen lentokoneet lähestyivät, piti Martta-tädin laskeutua katolta ja juosta kertomaan ilmatorjuntamiehille mistä suunnasta vihollinen on tulossa.

Ruuskan talon pihalla talon tyttäret: Meeri, Lahja sylissäin Raili sekä Martta

Marjatta ja Leena

Vanhempieni rakentama omakotitalo oli tämän Pärnän sillan kupeessa. Talo tuhoutui samalla, kun vihollinen pommitti siltaa. Kuva: Muistojemme Käkisalmi, WSOY

Jatkosota oli alkamassa, venäläiset pommikoneet olivat tehneet jo jonkin aikaa pommituslentoja Karjalan kannakselle. Äitini Meeri oli muuttanut mummolan päärakennuksesta noin 100 metriä talon alapuolella, maantien vieressä sijaitsevaan mummolan alataloon. Marjatta-sisko ja minä muutimme tietysti äidin mukana. Olin neljä vuotta vanha, siskoni Marjatta viisi ja puoli vuotta.

Olen kirjannut tähän tarinaan muistiini jääneitä tapahtumia matkastamme Käkisalmen liepeiltä Länsi-Suomeen. Muistikuvani olen sitonut yhteen äidin ja muiden aikuisten kertomien paikannimien ja tapahtumien avulla.

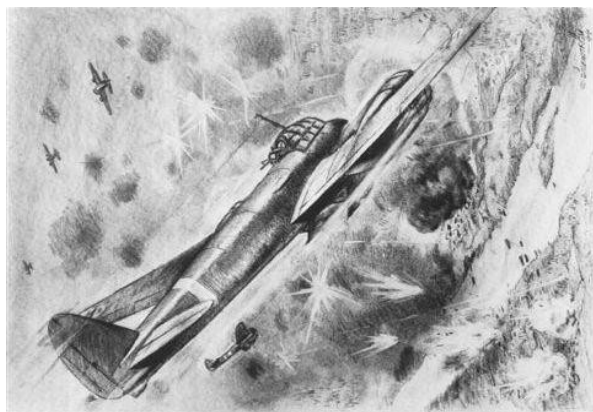

Nuoripari Meeri Ruuska ja Aulis Kettunen

Pommikoneita

Elettiin vuotta 1944. Näytti siltä, että jatkosodan alkamista ei saatu neuvottelujen avulla estetyksi. Pelko ja pommikoneiden jyrinä olivat alkaneena kesänä mielessä joka päivä. Venäläiskoneet olivat tehneet pommituslentoja rajan yli jomona päivänä. Kotimme oli Kaukolan pitäjän puolella 5 km Käkisalimesta. Eräänä päivänä lentopommi osui niin lähelle kotiamme, että talo tärähteli ja ikkunalaudalta putosi kukkiva pelargonia. Olin tokaissut: ”Ryssä mokoma, ko puotti mejän kauniin kukkasen”.

20.6.1944 kuulimme ja näimme tavanomaista suuremman lentokonelaivueen lentävän kotimme yli. Koneet tulivat Käkisalimesta päin ja lensivät lännen suuntaan. Äiti komensi siskon ja minut pois ikkunan vierestä palomuurin suojaan, mutta koska äitikin katsoi ikkunasta, tulimme siihen hänen viereensä kurkkimaan. Äiti laski, että laivueessa oli 36 konetta. Lensivät yli, eivät tällä kertaa ampuneet lähiseudulla. Pelotti. Vaikka olin vasta neljävuotias, on muistiini piirtynyt kuva yli lentävistä koneista, joiden alapuolella leijui harmaita savukiehkuroita. Ne olivat minusta kuin juuri karstattuja villahahtuvia.

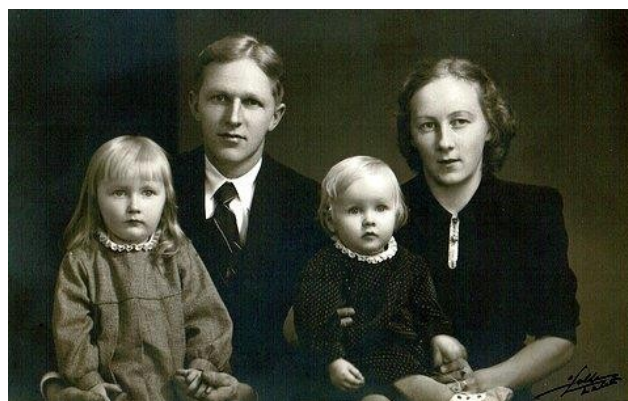

SA-kuva, TK-miehen piirros

Äiti oli kertonut, mitä sota on. Hän oli myös selittänyt, että saatamme joutua lähtemään kotoa pois, sotaa pako. Sota ei ollut minulle ihan selvä asia, tuskin minua runsaan vuoden vanhemmalle siskollenikaan, mutta pako lähtemisen ymmärsimme paremmin. Iso

lentolaivue mietitytti niin lapsia kuin aikuisiakin. Tunnelma oli hiljainen. Emme nähneet muita lentokoneita, mutta kuulimme koneitten jylinästä, että useampia laivueita lensi ylitemme.

Lähtö

Kahdelta aamuyöllä pappa tuli kotiin, herätti kiireesti ensin äidin ja sitten siskon ja minut. Äiti säikähti kovasti. Hän luuli, että desantti oli tullut taloon ja vasta, kun tunnisti tutun äänen, uskalsi avata silmänsä. Me siskon kanssa heräsimme iloisina siitä, että pappa oli kotona. Ilmeemme vakavoituivat, kun meille selvisi, että nyt lähdetään sotaa pako. Tieto mahdollisesta sodan uudelleensyttymisestä oli saatu radion ja naapureiden välittämänä. Lähtöön oli varauduttu useimmissa taloissa. Myös meidän äiti oli pakannut valmiiksi mukaan otettavat tavarat.

Puimme vaatteet päälle nopeasti ja nousimme kuorma-auton hyttiin. Pappa oli saanut joukko-osastostaan kuorma-auton lainaksi, että voi viedä perheensä turvaan. Mummolasta olivat evakkoon lähdössä mummo sekä äidin siskot Lahja ja Martta sekä serkkumme, 8-vuotias Raili, Lahjan tytär. he lähtisivät matkaan kahdella hevosella muutamaa päivää myöhemmin. Pappa oli jo käynyt mummolan kautta ja ottanut auton lavalle viljasäkit ja muita tavarapakkauksia, jotta hevosten rattaille tuli vain matkalla välttämätöntä tavaraa.

Pappa ajoi kohti Sisä-Suomea ja kun ohitimme Elisenvaaran, äidille selvisi, mihin ne 36 pommikonetta olivat pommilastinsa pudottaneet. Aseman seutu oli yhtä silppua. Sen näki yön hämärydessäkin, äiti kertoi myöhemmin. Pappa ajoi meidät Savonlinnan taakse Rantasalmelle ja kaarsi sitten erään maatilan pihaan. Hän kysyi talon väeltä, että saako hänen perheensä, vaimo ja kaksi lasta, jäädä taloon muutamaksi päiväksi. Vastaus oli myönteinen. Viljasäkit ja muut tavaramme nostettiin talon riiheen suojaan ja pappa lähti takaisin Käkisalmeen. Talo oli Erolan talo.

Erolan talossa

Erolan talossa oli ystävällistä ja ymmärtäväistä väkeä. Saimme asua ison salin vieressä olevassa kamarissa. Salissa oli kauniit huonekalut ja harmoni, joka kiinnosti meitä kovasti. Äiti kielsi, että harmoniin ei saa koskea ja muutenkin piti osata olla kiltisti. Eräänä päivänä, kun talon isäntäväki ei ollut kotona, katselimme taas harmonia ja mieli teki vähän soittaa. Äiti meni silloin harmonin rahille istumaan ja soitti virren. Me olimme siskon kanssa haltioissamme, meidän äiti osasi soittaa!

Erolaan oli majoitettu myös eräs inkeriläisperhe. Perheeseen kuului äiti ja isoäiti sekä lapsia. Leikimme talon pihalla ja myös aikuiset olivat paljon ulkosalla, kun oli lämmin kesä. Eräänä päivänä inkeriläismummo istui ulkona korjaamassa jotakin vaatetta. Hän viittasi minut luokseen ja sanoi: ”Mää, puista äitiltäis kokkapulakka”. En ymmärtänyt mitä hän tarkoitti, mutta toistin sanat äidille. Äiti antoi minulle hakaneulan ja sanoi, että tätä inkeriläismummo pyysi. Vein hakaneulan ja jäin katselemaan, kun inkeriläismummo pujotti sen avulla korjaamiensa alushousujen kuminauhan.

Odottelimme tietoa junakuljetuksista. Äiti oli saanut siirtolaishuollosta tiedon, että meidän seuraava sijoituspaikkamme tulee olemaan Kihniö. Kunhan junakuljetukset järjestyvät, matkaamme uuteen tuntemattomaan paikkaan.

Äiti kirjoitti valmiiksi osoitelappuja, joihin laittoi Kihniön osoitteemme ja kiinnitti osoitelaput riihessä oleviin viljasäkkeihin sekä kaikkiin omia tavaroitamme sisältäviin pakkauksiin. Äidin polkupyörä oli tarpeellinen.

Kuva: Pekka Kyytinen/1944, kuvan omistaja: Sirkka Poutanen/

Kun kolmisen viikkoa Erolaan saapumisestamme oli kulunut, ajoimme joka päivä maantien varteen katsomaan evakkokulkueita ja odotimme näkevämme mummolan väen tulevan kahdella hevosella. Äiti oli kirjoittanut Martta-tädille ja kertonut Erolan osoitteen. Tarkoitus oli päästä samaan Länsi-Suomeen vievään junaan mummolan väen kanssa. Eräänä päivänä, kun taas ajoimme pyörällä - äiti ajoi ja me istuimme siskon kanssa takatarakassa – vastaan tuli kuorma-auto, joka pysähtyi kohdallamme ja Martta-täti hyppäsi auton hytistä ulos. Jatkoimme Martta-tädin kanssa maantielle, missä tapasimme mummolan hevostenkuormat. Toisen hevosen aisaan oli sidottu varsa, joka reippaasti kulki emonsa vierellä. Varsan oli saanut ottaa mukaan, mutta vasikat ja mullikat oli pitänyt ennen lähtöä päästää vapaaksi ja jättää ulos oman onnensa nojaan. Mummolan lehmät sekä Lahja-tädin lehmä kävelivät rattaiden perässä. Jäimme yöksi mummolan väen kanssa tienvieripellolle. Meillä serkuksilla oli hauskaa, kun saimme leikkiä kolmistaan ja nukkua hevosen rattailla. Aikuisilla oli paljon puhumista matkajärjestelyistä ja he lepuuttivat myös mielellään jalkojaan pitkän kävelymatkan jälkeen. Matkaa oli kertynyt 120 km. Aamulla, kun lehmät lypsettiin, olimme me kolme

serkusta maitomukit kädessä odottamassa lämmintä maitoa. Se oli hyvää.

Mummolan väellä oli myös separaattori kuormassaan ja mummo vispasi koivunvarvuista tehdyllä vispilällä kermasta voita. Kotoa oli otettu evääksi kaikki sopivat ruokatarvikkeet, suolakalaa, kuivattua kalaa sekä leipää. Maitoa juotiin runsaasti. Yli jäänyt maito juotettiin lehmille. Sotakuukausipalkalla ja ostokorteilla saatiin ostaa ruokatarvikkeita ja Erolan talossa oli mahdollisuus leipoa leipää.

Martta-täti oli järjestänyt härkävaunun, jonka piti tulla minä päivänä tahansa Kallismäen asemalle. Palasimme Erolaan, josta ystävällinen vanhaisäntä kuljetti hevosella tavaranyyttimme ja viljasäkkimme asemalle. Tavarat ja säkit nostettiin asemalla radan viereen ja jätettiin odottamaan niitä varten tulevaa tavarajunaa, kaikissa paketeissamme oli Kihniön osoite. Onneksi oli poutasää.

Tapasimme taas mummolan väen hevoskuormineen asemalla.

Härkävaunu

Kun ihmisiä ja eläimiä varten tarkoitettu juna tuli, lastattiin eläimet ja ihmiset samaan härkävaunuun. Kaksi hevosta, varsa ja lehmät. En muista montako lehmää mummolan karjassa oli, mutta eläimet olivat vaunun toisessa päässä ja ihmiset toisessa. Istuimme vaunun lattialla, kuivia heiniä, joku viltti tai vaatemytty pehmikkeenä. Muistan Martta-tädin väsyneen, mutta tyytyväisen ilmeen, kun hän istui jalat

suorana ja nojasi vaunun seinään. Vaunun liukuovi suljettiin ja juna lähti liikkeelle. Ikkunattomassa vaunussa oli pimeää ja pitkän, jännittävän päivän jälkeen uni tuli nopeasti. Aamulla heräsin siihen, että juna pysähtyi ja liukuovi avattiin. Martta-täti hyppäsi ulos kahden ämpärin kanssa ja juoksi lähellä olevan järven rantaan hakemaan eläimille vettä.

Pelkäsin kovasti, että juna lähtee ja Martta-täti jää kyydistä. Hän haki vettä monta kertaa. Hyvin hän ehti juottamaan kaikki eläimet, saman tekivät muissa vaunuissa matkustaneet. Kun kaikki olivat takaisin junassa, matka jatkui.

Kihniöllä

En tiedä kuinka kauan matka kesti, mutta olin helpottunut, kun saavuimme Parkanon asemalle, joka oli tällä kertaa määränpäämme. Asemalta jatkoimme mummolan hevosilla Kihniölle, jossa majoituimme kahteen eri taloon. Mummo, Martta-täti, Lahja-täti ja Raili saivat asunnon meidän sijoitustaloamme, Suovaniemen taloa vastapäätä, maantien toisella puolella olevasta talosta. Tuntui mukavalta, kun Raili-serkkukin oli lähellä. Uskalsimme rohkeammin mennä ulos leikkimään kylän lasten kanssa.

Meidän isäntäväellämme oli vain poikia. Pojat olivat äänekkäitä ja rajuja leikeissään. Yksi talon pojista puhui vähän huonosti, mutta kovaa kieltä hänkin käytti. Kun joku isommista pojista kiusasi häntä, hän huusi: ”Piun pattamaama tätänpätti tinä too!” (Pirun paskanaama äkäpässi sinä olet.)

Pikkusisko

Äiti odotti kolmatta ja Lahja-täti toista lastaan. Me emme Marjatta-siskon kanssa huomanneet, että äidin vatsa kasvoi koko ajan. Samaa tahtia kasvoi Lahja-tädin vatsa. Eikä siihen aikaan ollut tapana selittää lapsille vauvantuloa. Niinpä sitten eräänä elokuun alun päivänä Raili sai pienen veljen ja pari viikkoa myöhemmin me Marjatan kanssa saimme pikkusiskon! Lahja-täti

synnytti Kankaanpään sairaalassa, mutta meidän äiti pyöräytti vauvansa omassa sängyssään paikallisen kättilön avustamana. Vauvat kastettiin kylässä järjestetyn hartaushetken yhteydessä. Siskomme nimeksi tuli Kaarina, Railin pikkuveli kastettiin Jaakoksi. Jo ennen ristiäisiä Martta-täti oli taas lähtenyt takaisin Karjalaan, kun uskottiin, että sota päättyy ja voidaan palata. Toisin kävi. Martta-täti ehti korjata vain osan perunasadosta, kun hän joutui lähtemään jo kolmannen kerran pois sodan jaloista. Hän tuli takaisin Kihniölle.

Tavarajunalla tulevia tavaroitamme piti käydä kyselemässä Parkanon asemalta useana päivänä, aikatauluista ei kukaan tiennyt. Eräänä päivänä olikin osa tavaroistamme tullut. Suovaniemen isäntä lähti äidin avuksi hakemaan niitä hevosella. Äiti kävi vielä monena päivänä turhaan kysymässä puuttuvia tavaroitamme, mutta kun ei niitä tullut, äiti päätti, että tulemme toimeen ilman.

Siitä päivästä, jolloin lähdimme Karjalasta oli kulunut jo kaksi kuukautta. Äiti oli saanut siirtolaishuollosta tiedon, että lopullinen sijoituskuntamme olisi **Kokemäki**, joka oli myös mummon ja Martta-täidin uusi osoite. Ennen sotaa Käkisalmissa kirjoilla ollut Lahja-täti perheineen sijoitettiin Kajaanin kaupunkiin.

Kokemäeltä tarina jatkuu seuraavassa numerossa

Pihtiputaan Ruuskien varhais- ja nykyvaiheita

Torppari Martti Ruuska vihittiin huhtikuun 16. päivänä 1755 Pihtiputaan Litouksesta olleen Maria Kanasen kanssa. Maria oli todennäköisesti syntynyt 8.7.1737 Lauri Heikinpoika Kanasen ja vaimonsa Anna Tarvaisen tyttärenä. Lauri Heikinpoika asui Pihtiputaan Liitonmäessä vuodesta 1727 vuoteen 1738, jonka jälkeen talo jäi hänen leskelleen Annalle.

Martti Ruuskalla ja Maria Kanasella oli Liitonmäessä kolme poikaa Erkki, Lauri ja Martti ja kaksi tyttäretä Maria ja Anna. Kaikki nämä lapset avioituivat ja heillä oli jälkeläisiä Pihtiputaalla.

Erkki Ruuskan ja Maria Paanasen pojanpoika oli Juho Antinpoika Ruuska, joka oli syntynyt vuonna 1848 Pihtiputaalla. Juho Antinpoika on Merja Ruuskan isoisän isä.

Merja Ruuska kävi kesällä Pihtiputaalla asuvien serkkujensa luona. Serkut olivat kertoneet perimätietona kuulleen Liitonmäelle muuttaneista kahdesta Ruuskasta. Serkukset kävivät Liitonmäellä, josta on otettu oheinen valokuva. Kuvassa olevan koivikon kohdalla on vanhaa kivijalkaa, jossa Ruuskien asuttama talo

aikanaan ilmeisesti on sijainnut. Talon yhteydessä ollut vanha torppa on tietämän mukaan viety Jyväskylään museotarkoituksiin. Talon nykyisten asukkaiden tietämän mukaan alkujaan talossa on tosiaankin asunut Kanasen sukua, mikä pitää yhtä edellä olevan asutustarinan mukaan. Talo sijaitsee mäen päällä nimensä mukaisesti ja jossain lähitienoilla pitäisi asukkaiden mukaan olla joku liitonkivikin.

Tuula Alamäki puolestaan kertoo, että Liitonmäki näyttää nyt entistä enemmän olevan kotikontujani. Minä olen syntynyt siellä 1952 ja äitini 1932. Pappani Antto Kananen oli tullut mälle v.1894 perheensä kanssa ja kun hänen isänsä Gustav Kananen kuoli 1910 niin perunkirjaan allekirjoittajia olivat Juho ja Ville Ruuska. Perunkirja on minulla ja olen ihmetellyt missä talossa siellä on Ruuskaa ollut. Mutta niitähän on asunut jo paljon aikaisemmin! Mummoni Tyne tuli mälle v.1929 ja mukana hänellä oli tyttö ,tätini Rauha Ruuska joka vielä on elossa. Näiden taustojen ja nyt tulleiden tietojen pohjaltakin tunnen olevani Liitonmäeltä kotoisin ja käynkin siellä vuosittain tapaamassa sukuani ja uimassa oheisessa kuvassakin olevassa Liitonjärvessä.

Pihtiputaan Alvajärvellä on asunut 1700-luvulla myös vanha sotilas Samuel Juhonpoika Ruuska, joka oli aviossa Liisa Eskelintytär Niskasen kanssa. Samuelilla oli kaksi veljeäkin, Pauli

Juhonpoika ja Heikki Juhonpoika Ruuska Alvajärvellä. Näiden yhteyttä Liitonmäen Martti Ruuskaan ei vielä tiedetä.

Markku Ruuskanen

Tunnelmapaloja Uudenkirkon matkalta

Tsaarin aikaa se oli. Hallitsijana oli Aleksanteri II (1855-81) ja Aleksanteri III. 1881-1894. Pietari oli Venäjän pääkaupunki ja alue houkutteli. Se oli houkuttellut sukumme esi-isän Riston ja vaimonsa Vilhelmiinan maahanmuuttajiksi. Osa suvun jäsenistä palasi ennen vallankumousta takaisin, myös minun isoisäni. Hän palasi sukunsa syntysijoille Pielavedelle. Osa seuraavan polven edustajista, jotka olivat syntyneet Venäjällä, muuttivat silloisen Suomen Uudellekirkolle. Viime keväänä pikkuserkkuni Emma, jonka isä oli noita Uudellekirkolle muuttaneita, oli menossa uusikirkkosten matkalle. Se oli 9. hänen tekemänsä matka sotien jälkeen lapsuusmaisemiin. Hän pyysi minut matkakumppaniksi, olimmehan tehneet jo aikaisemmin pari matkaa Inkerinmaalle ja Pietariin..

”1.7.2013 Kello soi jo 5:ltä. Nopeat aamutoimet tehtyäni seisoin klo 6.00 bussipysäkillä. Nousin bussiin. Mies matkalaukun kera istui bussissa. Välähti ajatus, mihin lienee matka. Sitten tapasimmekin toisemme Kiasman edessä odottamassa Turusta tulevaa Muurisen autoa, joka vei meidät Vaalimaan kautta Venäjän

puolelle. Emma oli saanut meille hyvät paikat kuljettajan takana. Emma oli noussut bussiin Salossa. Alkumatkalla paistoi aurinko, mutta Venäjä tarjosi vesisadetta. Uudenkirkon kirkkomaalla poistuimme bussista. Uusikirkkoseura on pystyttänyt vanhalle hautausmaalle useita metrejä korkean valkoisen ristin ja sen juurelle muistolaatan. Evakoiden kolmannen polven nuoret edustajat lauloivat muistomerkillä pidetyssä tilaisuudessa. Vesiateessa ajoimme Terijoelle, jossa asetuttiin Gelios hotelliin 9. kerrokseen. Ilman seestyessä illan mittaan käytiin kävelemässä merenrannalla.”

Portti tsaarin lehtikuusimetsään

”2.7. Aurinko loisti jo herätessä. Käytiin kävelyllä ennen aamiasta, jonka jälkeen autot lähtivät ”kylille”. Ajettiin merenrannan suuntaisesti: Kivennapa-Seivästö-Toivola-Uudenkirkon Sortavala-Metsäkylä. Seivästössä kiivettiin korkeata portaikkoa pitkin sinisen ortodoksikirkon pihalle. Toivolassa seisottiin liikennöitsijä Muurisen kotipaikan pellon reunalla, missä hän kertoi muistoja lapsuudestaan. Sortavalassa ruisrääkät konsertoivat laajalla pellolla. Ruisrääkän laulu oli soinnut korvissani monia monia vuosia sitten varmaan ainoan kerran elämässäni. Pellon piennarta kulki muuan matkalainen ja viittilöi toiselle karttansa kanssa. Hän kertoi saaneensa kartan äidiltään. Oli hänen ensimmäinen matkansa. Juotiin kahvit ja syötiin jätskit

tienvarsikahvilassa. Jatkettiin matkaa. Ajettiin Terijoen rantatietä: taiteilijoiden, Repinin huvila ja Collinanderin datsa sekä Otto-Ville Kuusisen rapistunut residenssi vilahtivat puiden lomasta. Kuusinen oli mm. Terijoen hallituksen perustaja ja toimi monissa poliittisissa elimissä Neuvostoliitossa. Illalla olimme saaneet käyttöömmä ison salin. Siellä matkalaisten nuoriso ja vähän vanhemmatkin musisoijat haitareineen ja kitaroineen laulattivat meitä.”

Emma ja eräs uusikirkkolaisen jälkeläinen Terijoella Itämeren rannalla

”3.7. Käveltiin aamulla Terijoen rannan aallonmurtajalle. Aaurinko kultasi meren. Runsaan hotelliaamiaisen jälkeen Muurisen autot, retkeläisiä oli 2 bussilastia, starttasivat matkaan. Ensimmäinen etappi Raivolassa oli tsaari Pietarin Suuren 1700 luvulla perustama 100 ha:n laajuinen upea lehtikuusimetsä. Metsä perustettiin laivanrakennuspuun tuottamiseksi. Aika kuitenkin ajoi puulaivojen ohi. Metsä tuoksui ihanalle, pihkaiselle. Puut ovat mahtavia. Olisi siellä polkua kuljettavaksi ja olisi siellä halunnut viipyä pidempäänkin. Kivennavan torilla pyörähdettiin, joku matkalaisista totesi kotinsa nurkan olleen torin kulmalla. Jatkettiin matkaa Metsäpirttiin. Hautausmaa muistomerkkeineen tuli tutuksi. Vietettiin hiljainen hetki. Taipaleenjoen ”lossilla” ihailtiin mahtavaa virtaa, joka muuttuu Vuokseksi. Merkillinen ilmiö kääntää virtausten

suunnan. Laatokan rannalla juotiin kahvit. Monet kävivät uimassa. Myös venäläiset olivat löytäneet rannan ja lapset olivat innoissaan. Monien peltoaukeamien välissä kulkevat kuoppaiset tiet oli reunustettu valtavilla monen metrin korkuisilla kukassa olevilla väinönputkilla. Bussien kuljettajat väänsivät ankarasti rattia pitääkseen bussit huonoilla osuuksilla tiellä. Päästiin kuitenkin yöksi seuraavaan majapaikkaan Lesovoon Vuoksen rannalle.

Laatokan rannalla lapset leikkivät ja lennättivät leijoja.

”4.7. Aamulla lähdettiin Lesovosta, joka oli aikanaan Kiviniemi. Käytiin Kiviniemessä talvisodan muistomerkillä. Muistomerkiksi voi kutsua myös puustoa, joka oli tykistökeskityksissä kaadettu maan tasalle. Jäljellä oli vain nuorta puustoa. Matkaa jatkettiin Viipuriin. Käveltiin torilla ja kirkkopuistossa. Pyöreässä tornissa juotiin kahvit. Paluumatkalla eräs matkalainen kertoi alueen kasvillisuudesta ja kasveista, joita hän oli löytänyt paikoista, joissa on käynyt. Joukossa on ollut myös harvinaisuuksia.”

Äyräpään kirkko sijaitsi tällä paikalla

Tuli nähtyä ja koettua kappale historiaa. Mennyt maailma tuli vastaan monella tasolla. Juurien etsintä on tärkeää ja edelleen käynnissä. Tuli vastaan uusi Venäjä. Siellä harjoitellaan uutta toimintakulttuuria niin majoituksessa kuin ruokapaikoissakin. Lesovossa yövyttiin vastikään remontoitussa rantamotellissa ja ruokailtiin ravintolassa, jossa ”isäntä” puhui suomea ja tarjosi tuoretta kuhaa. Ei suostunut kertomaan mistä kala oli pyydystetty. Varakkaat löytävät helposti uuden elämäntyylin: aidatut pihat uusine uljaine rakennuksineen ja näyttävät nopeat autot, osoittautuvat uuden ajan airueiksi. Bussiemme vanavedessä ja ennen pysähdyspaikkoja jo eteen ehtineenä ajoi Volkswagen pakettiauto. Kun nousimme parkkipaikalla bussista, oli ”Kostja” avannut autonsa takaluukun. Auton sisuksista löytyi monenlaisia juomia ym. pikkutarviketta matkalaisten ostettavaksi.

Matkalaiset Emma Ahlsten ja Lea Kokko

Helsingissä 23.6.2014,

Kuvamuistoja Kaukolasta

Ruuskan sukua Kaukolan Säppästä

Ruuskan minijöitä Katri Ruuska os. Inkinen (Kirvun Inkilästä), Ida Ruuska os. Asikainen (Rääkkylästä), sylissä poikansa Esko, Naapurista Rouva Laina Mäkynen sylissä tyttärensä Marja, seisomassa Idan lapset Jaakko ja Eira, istumassa Vilhelmiina Ruuska os. Häkli (Kaukola Niukkasenmäki) sylissä tyttären tyttäret Tiia ja Marja Nyholm.

Äiti ,mummu Eeva Ruuska poikiensa ja tyttäriensä perheiden kanssa aitan rappusella

— Tuttuja mummot Katri ja Ida

Rannasta päin katsottuna Olli sedän kesä huvila vasemmalla ,Tuomaan talo oikealla, edessä sauna rakennus.

- Tuttu kuva jo lapsuudestani lähtien ... isäni setien talot

Kaukolan sekakuoro , Sortavalan soitto ja laulujuhllilla vuonna 1935. Tuomas Ruuska toisenrivin keskellä, veljen tytär Aino Ruuska sama rivi ensimmäinen oikealla.

- Tumistan kummankin

Kuvat ja tekstit: Esko ja Tarja Ruuska

Kuvat ja tekstit on poimittu sukuseuran Facebook-sivuilta ja pienellä kirjoitetut ovat sukulaisen kommentteja

- Hienoja kuvia. Palanen niin suvun kuin Suomenkin historiaa.

- Sielu ja mieli lepäsi näitä kuvia katsellessa. Ajatuksissani elin Karjalassa aikoja ennen sotia. Kuvia, joiden kaltaisia toivoisin enemmän sivuillenne, nämä ovat ja henkivät sukumme historiaa.

Sukuseuran hallituksen yhteystiedot

Puheenjohtaja

Asko Ruuskanen,

Viljelijäntie 16, 70260 Kuopio

Email: [asko.ruuskanen\(at\)kolumbus.fi](mailto:asko.ruuskanen(at)kolumbus.fi)

p. 0500-759250

Varapuheenjohtaja

Outi Rytönen

Kirkkosaarentie 313, 72400 Pielavesi

Email: [outirytonen\(at\)suomi24.fi](mailto:outirytonen(at)suomi24.fi)

Sihteeri

Raija Peltola

Peltolantie 1 D 13

04600 Mäntsälä

Email: [raijahpeltola\(at\)gmail.com](mailto:raijahpeltola(at)gmail.com)

p. 0400-814 931

Sukututkija

Markku Ruuskanen

Vaaratie 4, 05200 Rajamäki

Email: [markkuj.ruuskanen\(at\)kolumbus.fi](mailto:markkuj.ruuskanen(at)kolumbus.fi)

p. 050-5729534

Seppo Ruuskanen,

Hoilonkatu 6, 18150 Heinola

Email: [seppoj.ruuskanen\(at\)phnet.fi](mailto:seppoj.ruuskanen(at)phnet.fi)

p. 0400- 770323

Reino Ruuskanen,

Kuuselankatu 31, 04400 Järvenpää

Email: [reino.ruuskanen\(at\)luukku.com](mailto:reino.ruuskanen(at)luukku.com)

p. 041-4601088

Annukka Ruuskanen

Ida Ekmanintie 2 K 85, 00400 Helsinki

Email: [annukka\(at\)teatteritanssi.fi](mailto:annukka(at)teatteritanssi.fi)

p. 050-5403802

Jäsenasiat, osoitteenmuutokset

Marita Nygrén

Klaavuntie 1 B 13, 00910 Helsinki

Email: [marita.nygren\(at\)gmail.com](mailto:marita.nygren(at)gmail.com)

p. 040-7089794

Jorma Ruuska

Kylväjätie 2 B 8, 33340 Tampere

Email: [jore1958\(at\)gmail.com](mailto:jore1958(at)gmail.com)

p. 040-5418754